

EVROPSKÝ PARLAMENT

2009 - 2014

Dokument ze zasedání

A7-0291/2011

26. 7. 2011

ZPRÁVA

o situaci žen blížících se důchodovému věku
(2011/2091(INI))

Výbor pro práva žen a rovnost pohlaví

Zpravodajka: Edit Bauer

OBSAH

	Strana
NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU	3
VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ.....	12
VÝSLEDEK ZÁVĚREČNÉHO HLASOVÁNÍ VE VÝBORU	17

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

o situaci žen blížících se důchodovému věku (2011/2091(INI))

Evropský parlament,

- s ohledem na Smlouvu o Evropské unii, zejména na články 2 a 3,
- s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, zejména na článek 19,
- s ohledem na Listinu základních práv, zejména na články 21, 23 a 25,
- s ohledem na sdělení Komise ze dne 21. září 2010 nazvané „Strategie pro rovnost žen a mužů 2010–2015“ (KOM(2010)0491),
- s ohledem na sdělení Komise ze dne 29. dubna 2009 nazvané „Řešení dopadu stárnutí populace v EU (Zpráva o stárnutí populace za rok 2009)“ (KOM(2009)0180),
- s ohledem na doporučení Komise ze dne 3. října 2008 o aktivním začleňování osob vyloučených z trhu práce (2008/867/ES)¹,
- s ohledem na zprávu, kterou zadala Komise, ze dne 22. července 2010 nazvanou „Přístup ke zdravotní a dlouhodobé péči – rovnost mezi ženami a muži?“,
- s ohledem na zprávu, kterou zadala Komise, ze dne 24. listopadu 2009 nazvanou „Politiky aktivního začleňování s ohledem na rovnost žen a mužů“,
- s ohledem na závěry Rady ze dne 7. března 2011 o Evropském paktu pro rovnost žen a mužů na období let 2011–2020,
- s ohledem na závěry Rady ze dne 6. prosince 2010 o dopadu stárnoucí pracovní síly a populace na politiky zaměstnanosti,
- s ohledem na závěry Rady ze dne 7. června 2010 o aktivním stárnutí,
- s ohledem na závěry Rady ze dne 30. listopadu 2009 o zdravém a důstojném stárnutí,
- s ohledem na závěry Rady ze dne 8. června 2009 o rovných příležitostech pro ženy a muže: aktivním a důstojným stárnutím,
- s ohledem na zprávu Evropské nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek ze dne 1. května 2008 nazvanou „Pracovní podmínky stárnoucí populace“,
- s ohledem na Madridský mezinárodní akční plán pro problematiku stárnutí přijatý na 2. světovém shromáždění o stárnutí (A/CONF.197/9 8) konaném dne 12. dubna 2002,

---

¹ Úř. věst. L 307, 18.11.2008, s. 11.

- s ohledem na Úmluvu OSN o odstranění všech forem diskriminace žen z roku 1979,
  - s ohledem na své usnesení ze dne 7. září 2010 o úloze žen ve stárnoucí společnosti¹,
  - s ohledem na článek 48 jednacího řádu,
  - s ohledem na zprávu Výboru pro práva žen a rovnost pohlaví (A7-0291/2011),
- A. vzhledem k tomu, že rovnoprávné postavení žen a mužů a nediskriminace, mimo jiné i na základě věku, je základním principem Evropské unie, který je zakotven ve Smlouvě o fungování Evropské unie a představuje jeden z cílů a úkolů Společenství,
- B. vzhledem k tomu, že strategie Evropa 2020 stanovuje hlavní cíl týkající se míry zaměstnanosti ve výši 75 % jak pro ženy, tak pro muže a uvádí cíl snížit počet lidí ohrožených chudobou o 20 milionů; vzhledem k tomu, že skupina žen ve věku nad 50 let je tedy kvůli vysoké míře chudoby a nezaměstnanosti rozhodující věkovou skupinou pro splnění obou těchto cílů,
- C. vzhledem k přetrvávání genderových stereotypů, které ve spojení s diskriminací na základě věku, jíž jsou na trhu práce vystaveni starší občané, obzvláště omezují možnosti zaměstnání, vzdělávání a povýšení starších žen a které jsou spoluodpovědné za to, že občanům ve vyšším věku hrozí vyšší riziko chudoby,
- D. vzhledem k tomu, že diskriminace na základě pohlaví je zvláštní formou diskriminace, neboť je systematická a systémová, dotýká se všech forem diskriminace a přidává se k nim,
- E. vzhledem k tomu, že trh práce je dnes mnohem dynamičtější a nestálější než kdykoli předtím, což znamená, že nikdo nemá doživotně zajištěné zaměstnání v jediné oblasti; vzhledem k tomu, že hospodářská krize tedy ukázala, že ženy hrají na trhu práce významnou úlohu,
- F. vzhledem k tomu, že budoucí hospodářská konkurenceschopnost, prosperita a inkluзивita Evropy zásadně závisí na její schopnosti zlepšit účinnost využívání svých pracovních zdrojů nejen prodloužením produktivního věku, ale i tím, že vytvoří takové pracovní podmínky a systémy sociálního zabezpečení, které podpoří zlepšování pracovních a životních podmínek a současně budou přínosné pro hospodářství, vzhledem k tomu, že toto zahrnuje také vhodné politiky umožňující sladit pracovní, rodinný a soukromý život a odstranit přímou a nepřímou diskriminaci a genderové stereotypy, které vedou k rozdílům v postavení žen a mužů na trhu práce,
- G. vzhledem k tomu, že mezi lety 1990 a 2010 populace v produktivním věku (20–64 let) vzrostla v 27 zemích EU o 1,8 %, počet starších obyvatel (65 let a více) se zvýšil o 3,7 % a podíl mladých lidí (0–19 let) se snížil o 5,4 %; vzhledem k tomu, že podíl populace ve věku 65 let a více má podle odhadů vzrůst ze 17,4 % v roce 2010 na 30 % v roce 2060²,
- H. vzhledem k tomu, že v roce 2008 dosahovalo riziko chudoby mezi staršími ženami 22 %

¹ Přijaté texty, P7_TA(2010)0306.

² Pracovní dokument útvarů Komise: Demografická zpráva za rok 2010, Evropská komise, strana 62.

v porovnání se 16 %, pokud jde o starší muže¹,

- I. vzhledem k tomu, že mezi izolovanými staršími osobami často a ve stále větší míře převládají ženy, a to v důsledku větší rozvodovosti a kratší střední délky života mužů; vzhledem k tomu, že vdovy a osamělé starší ženy jsou obecně více ohroženy chudobou, izolací a sociálním vyloučením,
- J. vzhledem k tomu, že míra zaměstnanosti žen ve věku 55–64 let dosahovala v roce 2009 37,8 % ve srovnání s 54,8 % u mužů ve stejném věku²,
- K. vzhledem k tomu, že míra nezaměstnanosti je u žen vyšší než u mužů v 21 členských státech, a přestože dlouhodobá míra nezaměstnanosti je ve 12 zemích vyšší u mužů než u žen, v případě žen existuje větší pravděpodobnost, že jejich nezaměstnanost bude skryta za „nečinnost“, jestliže jsou tyto ženy vdané nebo mají děti,
- L. vzhledem k tomu, že průměrný hodinový výdělek žen pod 30 let představuje 92 % výdělků mužů a v rámci věkové skupiny 50–59 let představuje 67,5 % výdělků mužů³ a že průměrný rozdíl v platech mužů a žen v EU stále zůstává až 17,5%,
- M. vzhledem k tomu, že rozdíly v socioekonomickém postavení mezi pohlavími jsou převážně zakořeněny v tradičním rozdělení rolí podle pohlaví, kdy jsou muži považováni za primárně odpovědné za obživu rodiny a ženy za neplacené domácí práce a péči o rodinu a příbuzné, což má velký dopad na způsobilost žen ve srovnání s muži získat nároky na sociální zabezpečení, například v důchodu, a následně na jejich situaci ve stáří, zejména v případě rozvodu, odloučení nebo ovdovění,
- N. vzhledem k tomu, že kariéra žen bývá častěji pomalejší, kratší nebo přerušovaná a že ženy mají nižší průměrné výdělků než muži, což se projevuje větším rozdílem v platech žen a mužů a vytváří rozdíl mezi pohlavími, což se týče příspěvků do osobních důchodových účtů, čímž se zvyšuje riziko chudoby žen v pokročilejším věku,
- O. vzhledem k tomu, že rozdíly v postavení žen a mužů jsou menší před založením rodiny a zvyšují se od chvíle, co žena a muž vytvoří pár; vzhledem k tomu, že s narozením prvního dítěte klesá zaměstnanost žen a že se u žen v mladém věku hromadí znevýhodnění na trhu práce v důsledku péče o dítě, která se v pozdějším věku mění v péči o starší osoby, což často vede k chudobě navzdory vykonávané pracovní činnosti,
- P. vzhledem k tomu, že starší ženy si ve srovnání s muži často volí práci na částečný úvazek nebo jsou k ní nuceny a častěji opouští trh práce, jelikož se rozhodnou pro předčasný odchod do důchodu nebo jsou k němu nuceny,
- Q. vzhledem k tomu, že význam přístupu, který je založený na rovnosti pohlaví a zaměřuje se na aktivní politiky v oblasti trhu práce, je široce uznáván téměř ve všech evropských zemích, ale hodnocení aktivních politik v oblasti trhu práce ukazují, že zohledňování rovnosti žen a mužů je i nadále nevyrovnané a poněkud úzce zaměřené,

¹ Seznam 100 nerovností, Evropský institut pro rovnost žen a mužů.

² Zpráva o pokroku v oblasti rovnosti žen a mužů za rok 2010, Evropská komise, strana 31.

³ Život žen a mužů v Evropě – statistický obraz, Eurostat, 2008, strana 196.

- R. vzhledem k tomu, že ženy ve věku nad 50 let často čelí dvojí či vícenásobné diskriminaci na základě stereotypů spojených s pohlavím a věkem, což je často zhoršováno jejich typicky ženskou prací a způsobem života (např. přerušení kariéry, zaměstnání na částečný úvazek, opětovné zaměstnání po období bez zaměstnání, skutečnost, že se mohou vzdát svých pracovních míst, aby se mohly věnovat rodině nebo pracovat v rodinném podniku – jedná se zejména o obchodní nebo zemědělskou činnost –, aniž by dostávaly plat nebo byly evidovány v některém systému sociálního zabezpečení, a rozdíl v odměňování žen a mužů); vzhledem k tomu, že ženy tedy obvykle čelí většímu počtu znevýhodnění než muži, kteří patří do stejné skupiny; vzhledem k tomu, že kromě toho jsou tyto ženy v době hospodářského útlumu ještě více ohroženy chudobou,
- S. vzhledem k tomu, že na trhu práce se na ženy často pohlíží jako na „staré“ již v mnohem mladším věku, než je tomu u mužů; vzhledem k tomu, že 58 % Evropanů považuje diskriminaci na základě věku za velmi rozšířený jev¹,
- T. vzhledem k tomu, že násilí páchané na starších ženách je velmi podceňovaným problémem, protože tyto ženy se zdráhají zneužívání oznámit, protože poskytovatelé služeb se stereotypně domnívají, že starší ženy nejsou tak ohroženy, a protože starší ženy, které se staly obětí zneužívání, mají jen omezené možnosti,
- U. vzhledem k tomu, že výchova v duchu rovnosti od nejútlejšího věku, politiky v oblasti profesního poradenství a politiky na podporu zaměstnávání žen jsou účinným způsobem, jak s konečnou platností zastavit diskriminaci tohoto charakteru,

Obecná ustanovení

1. vítá rozhodnutí Komise vyhlásit rok 2012 Evropským rokem aktivního stárnutí a mezigenerační solidarity a vyzývá Komisi a členské státy, aby přijaly vhodné a účinné kroky pro boj proti diskriminaci, mj. potíráním stereotypů spojených s diskriminací na základě pohlaví a věku a prosazováním solidarity mezi generacemi;
2. vyzývá Komisi a členské státy, aby zajistily, že v otevřené metodě koordinace bude lépe zohledněn a účinně řešen problém vícenásobné diskriminace žen ve věku nad 50 let, a to pokud jde o důchody, sociální začlenění, pracovní příležitosti, změnu genderových stereotypů a účast žen v politických a hospodářských rozhodovacích orgánech;
3. vyzývá členské státy, aby při přípravě a provádění důchodové reformy uplatňovaly hledisko rovnosti žen a mužů – tato otázka by rovněž měla být zohledněna v připravované bílé knize o důchodových systémech a jiných reformách v oblasti sociálního zabezpečení –, aby prosazovaly využívání pojistně matematického výpočtu důchodů, který by více podporoval rovné postavení žen a mužů, prosazovaly opatření zaměřená na snížení rizika chudoby, bojovaly proti stávající míře chudoby mezi starými lidmi, zlepšily kvalitu, přístupnost a cenovou dostupnost (zdravotní) péče a ukončily praxi povinného odchodu do důchodu a současně umožnily starším ženám účastnit se trhu práce tím, že odstraní diskriminaci;
4. vyzývá členské státy, aby ve svých právních předpisech o důchodových systémech

---

¹ Zvláštní průzkum Eurobarometr 317, Diskriminace v EU v roce 2009, listopad 2009, strana 71.

zavedly dodatečná ustanovení o vdovských důchodech s cílem lépe ochránit starší ženy před rizikem chudoby;

5. zdůrazňuje, že je důležité přijmout opatření na podporu začlenění nejzranitelnějších žen, tj. imigrantek, příslušnic menšin, zdravotně postižených žen, žen s nízkým vzděláním a bez pracovních zkušeností, vězeňkyň atd., s cílem zaručit jejich právo na důstojný život;
6. vyzývá členské státy, aby přijaly opatření, prostřednictvím nichž zajistí, aby stárnutí probíhalo důstojně, bez ponižování, diskriminace či jakékoli formy násilí vůči starším ženám;
7. zdůrazňuje, že starší ženy představují hospodářský zdroj a zdroj zkušeností a že významně podporují společnost a rodiny jako pečovatelky o závislé osoby a i jako poradkyně v pracovních záležitostech díky svým rozsáhlým profesním zkušenostem, a nadto pomáhají zachovat venkovské oblasti;
8. vyzývá Komisi a členské státy, aby podporovaly iniciativy usilující o větší porozumění jazyku a kultuře nových technologií, aby tak umožnily starším ženám doplnit si znalosti o digitálních technologiích a zlepšit své dovednosti v oblasti mezilidských vztahů a komunikace a možnosti vést nezávislý život a věnovat se svým zájmům;
9. vyzývá Komisi a členské státy, aby ve spolupráci s Evropským institutem pro rovnost žen a mužů vyhotovily studii o situaci žen starších 50 let a aby se soustředily zejména na jejich zkušenosti na trhu práce, zkušenosti s péčí o závislé osoby, na to, jak ženy a muži využívají čas, a na zdravotní otázky a další problémy, jimž musí čelit;

Ženy na trhu práce

10. vyzývá Komisi a členské státy, aby v rámci Evropského roku aktivního stárnutí a mezigenerační solidarity vytvářely podmínky, jež by umožňovaly a pomáhaly starším ženám setrvat na trhu práce nebo se na trh práce vrátit, aby na něm mohly využít svůj potenciál a aby byla respektována jejich práva; vyzývá Komisi a členské státy, aby také zavedly opatření, která by zaměstnavatele podnítila zlepšit své politiky rovných příležitostí, aby se odstranil věkově diskriminující přístup ke starším ženám a aby zaměstnankyně ve vyšším věku měly stejný přístup např. k odbornému vzdělávání, povýšení a rozvoji kariéry;
11. vyzývá Komisi a členské státy, aby ve vztahu k politikám zaměstnanosti a sociálním politikám bez odkladu zavedly komplexní, vícerozměrný přístup zohledňující rovnost žen a mužů a vstřícný vůči všem věkovým skupinám, a zajistily tak zaměstnanost a sociální začlenění žen; vyzývá Komisi a členské státy, aby také důkladně přezkoumaly situaci generace starších žen, které již žijí v chudobě, a aby neprodleně přijaly vhodná a účinná opatření, která by těmto ženám umožnila vymanit se z chudoby;
12. vyzývá členské státy, aby se náležitě zabývaly vícenásobnou diskriminací, které čelí starší ženy při hledání práce;
13. vyzývá Komisi, aby dále rozvíjela a zlepšovala shromažďování a analýzu přesných, náležitých a srovnatelných evropských údajů týkajících se pohlaví a věku, zejména pak

ohledně míry zaměstnanosti a nezaměstnanosti starších žen, včetně migrantek a zdravotně postižených žen, ohledně (neformálního) zapojení starších žen do (neplacené) péče o rodinu a příbuzné a ohledně míry závislých starších osob a jejich zneužívání, na což by se měly vztahovat všechny platné právní předpisy o ochraně údajů jednotlivých členských států;

14. vítá skutečnost, že členské státy již uznaly, že modely a příčiny nerovnosti mezi ženami a muži na trhu práce úzce souvisí se stádiem životního cyklu, a zdůrazňuje, že je tedy nutné podporovat přístup k zaměstnání vycházející z životního cyklu; naléhavě však vyzývá členské státy, aby v rámci svých aktivních politik v oblasti trhu práce řešily – s cílem náležitě se postavit výzvám životního cyklu – pomocí cílených opatření postavení mladých a starších žen, které jsou v porovnání s muži stejného věku znevýhodněny, a nezabývaly se v těchto politikách pouze ženami a muži v dospělosti;
15. vyzývá členské státy k vzájemné výměně osvědčených postupů, pokud jde o zlepšování pracovních podmínek pro starší ženy, s cílem vytvořit pro ně trvalá pracovní místa splňující zdravotní normy;
16. vybízí členské státy, aby zahrnuly starší ženy do procesu celoživotního vzdělávání a dále rozvíjely a podporovaly pružné rekvalifikační programy vhodné pro starší ženy, přičemž by měly zohlednit jejich specifické potřeby a schopnosti, aby zvýšily možnosti jejich uplatnění na trhu práce a pomohly jim i nadále vést nezávislý a aktivní život a předávat nabyté zkušenosti a vědomosti mladším generacím;
17. vyzývá Komisi a členské státy k zajištění toho, aby znevýhodnění, jimž čelí ženy na trhu práce, zejména znevýhodnění vyplývající z povinností v oblasti péče, ženy neznevýhodňovala v souvislosti s jejich nároky na důchod či jinými nároky v oblasti sociálního zabezpečení;
18. důrazně vyzývá Komisi a členské státy, aby v rámci systémů sociálního zabezpečení zavedly ustanovení o kumulaci, které umožní sloučit příspěvky z období zaměstnaneckého pracovního poměru, samostatné výdělečné činnosti nebo jiné výdělečné činnosti, pokud se tomu tak dosud nestalo;
19. vyzývá Komisi a členské státy, aby vypracovaly a prosazovaly důchodové systémy posouzené z hlediska pohlaví, které by podporovaly starší ženy a byly by ochranou proti riziku chudoby, které je u nich vyšší, a které by zohledňovaly přerušování kariérního růstu kvůli pečovatelským povinnostem, aby se tak předešlo vytváření nových bezvýhodných situací v důsledku závislosti;
20. vyzývá Komisi a členské státy, aby bez odkladu podnikly účinné kroky k zavedení zásady rovnocenného platu za rovnocennou práci (např. povinným zavedením systému pro hodnocení práce a akčního plánu pro rovnost pohlaví na pracovišti), která by odstranila rozdíl v platu žen a mužů, což rovněž může napomoci k překlenutí rozdílů v důchodech, za účelem snížení a nakonec i odstranění vyššího rizika chudoby, jemuž čelí – zejména starší – ženy;
21. vyzývá Komisi a členské státy, aby zavedly vhodné politiky pro sladění pracovního, rodinného a soukromého života a prostřednictvím zohledňování otázek a problémů věku

a stáří (tzv. věkového mainstreamingu) začlenily hledisko stárnutí s ohledem na životní cyklus do všech odpovídajících politik; vyzývá Evropský institut pro rovnost žen a mužů se sídlem ve Vilniusu k vypracování nezbytných posouzení dopadu a výzkumných studií;

22. vyzývá Komisi a členské státy, aby plně a účinně využily stávající nástroje a programy EU, včetně Evropského sociálního fondu a Evropského fondu pro regionální rozvoj, aby tak zvýšily účast starších žen na trzích práce a bojovaly proti diskriminaci starších žen ve všech oblastech;
23. žádá členské státy, aby prosazovaly aktivní účast starších žen v podnikatelském sektoru a povzbuzovaly ženy, které zakládají nové podniky, poskytovaly jim podporu, usnadnily jim přístup k finančním prostředkům, zejména formou mikroúvěrů, a podporovaly rovné zastoupení mužů a žen v orgánech rozhodujících o hospodářských otázkách, včetně podnikových rad;
24. vyzývá členské státy, aby povzbuzovaly společnosti k tomu, aby do své politiky, zejména personální politiky, začleňovaly zásady a nástroje řízení věkové struktury, aby na pracovištích uplatňovaly politiku vstřícnou vůči všem věkovým skupinám a zohledňující rovnost žen a mužů, aby svým zaměstnankyním ve starším věku projevovaly více uznání a respektu z důvodu znalostí a zkušeností, které mají, a aby vypracovaly spolehlivou a transparentní informační politiku, která by starším zaměstnancům umožnila připravit se se znalostí věci na odchod do důchodu; dále vyzývá Komisi a členské státy, aby zlepšily své postupy pro udělování sankcí zaměstnavatelům, kteří diskriminují zaměstnankyně ve starším věku; upozorňuje, že je nutné tyto politiky začlenit do iniciativy na podporu malých a středních podniků;

Ženy jako pečovatelky

25. vyzývá členské státy, aby intenzivněji pokračovaly v řešení potřeb rodin, které musí převzít odpovědnost za závislé osoby, a vyzývá Komisi, aby i nadále podporovala budování pečovatelských struktur pomocí prostředků ze strukturálních fondů;
26. žádá členské státy, aby zlepšily poskytování kvalitních pečovatelských služeb včetně domácí péče pro starší osoby, zaručily přístupnost a cenovou dostupnost takové kvalitní péče, zlepšily uznání hodnoty práce, již odvádí profesionální pečovatelé, podpořily rodiny, které pečují o starší závislé osoby mj. tím, že budou finančně kompenzovat jejich příspěvky a poskytovat jim poradenství a vzdělání, aby byly schopny zajišťovat kvalitní neformální péči;
27. zdůrazňuje, že je třeba v dostatečné míře poskytovat služby péče o děti, starší a jiné závislé osoby na patřičně vysoké úrovni, které by měly být nabízeny za dostupné ceny a které by měly být slučitelné s plným pracovním úvazkem, s cílem zajistit, aby ženy nebyly nuceny přerušit nebo omezit svou profesní kariéru, případně jí zcela zanechat, aby se mohly starat o závislé osoby v jejich péči;
28. zdůrazňuje, že tyto pečovatelské služby pro děti a závislé osoby představují významný zdroj pracovních příležitostí pro starší ženy, jejichž současná míra zaměstnanosti patří k těm nejnižším;

29. vyzývá členské státy, aby zajišťovaly odborné vzdělávání a budování kapacit s cílem zaručit vysoce kvalitní pečovatelské služby a působit proti úbytku pracovníků v sektoru „bílých plášťů“ (péče a zdravotnictví) způsobenému demografickými trendy;
30. povzbuzuje členské státy, aby rozšířily přístup k rodičovské dovolené na prarodiče a děti pečující o své rodiče, uznávaly péči o závislé osoby a zvážily možnost zavedení pečovatelské dovolené a aby pečovatelům poskytovaly služby, odborné vzdělávání a poradenství;
31. konstatuje, že ženy, které se blíží důchodovému věku, jsou často babičkami; domnívá se však, že by tyto ženy neměly být chápány pouze jako pečovatelky; žádá proto členské státy, aby zvážily zřízení zařízení péče o děti, díky nimž by si prarodiče mohli svobodně zvolit zapojení do jiných činností, pokud by si to přáli;
32. povzbuzuje členské státy, aby podporovaly projekty pro starší osoby zaměřené na občanskou angažovanost a mezigenerační porozumění, a to financováním iniciativ a plánů;
33. vyzývá členské státy, aby přijímaly opatření na všech úrovních, včetně podpory příslušných nevládních organizací, a zabývaly se specifickými potřebami starších osob, zejména starších žen, které žijí samy, s cílem snížit jejich izolaci a závislost a podporovat jejich rovnost, bezpečí a blahobyt;
34. žádá členské státy, aby uvážily prozkoumání řady ubytovacích možností a podpůrných komunitních spolků a organizací jakožto způsobu boje proti izolaci starších žen a způsobu vytváření prostředí příznivého pro mezigenerační solidaritu;
35. konstatuje, že starší ženy by měly mít možnost důstojné volby způsobu svého života, ať již budou žít samy, nebo v nějaké komunitě;

Otázky zdraví

36. vyzývá Komisi a členské státy, aby uznaly genderové hledisko v otázce zdraví jako zásadní součást zdravotních politik EU, a proto žádá Komisi a členské státy, aby zintenzivnily své úsilí, pokud jde o přijetí dvojí strategie zohledňující genderové hledisko a hledisko věku a zavádějící konkrétní opatření pro obě pohlaví v rámci zdravotních politik EU a jednotlivých členských států;
37. vybízí Komisi a členské státy, aby uznaly význam léčebné a paliativní zdravotní péče odpovídající pohlaví a věku; vyzývá členské státy, aby rozšířily výzkum onemocnění souvisejících s pohlavím, včetně výzkumu jejich příčin, možné prevence a léčby;
38. uznává zásadní roli prohlídek a prevence ve zdravotní péči a vybízí Komisi, aby využívala otevřenou metodu koordinace, a zajistila tak výměnu názorů, podporovala harmonizaci zdravotních prohlídek po celé EU, určila osvědčené postupy a stanovila hlavní směry;
39. vítá úsilí některých členských států, které poskytují bezplatný přístup k prevenci onemocnění souvisejících s pohlavím, a vyzývá členské státy, které tak ještě neučinily, aby posílily preventivní zdravotní péči určenou pro starší ženy tím, že jim zajistí např.

dostupná a pravidelná mamografická vyšetření a vyšetření stěru z děložního čípku, zruší věková omezení pro lékařské preventivní prohlídky, jako je např. screeningové vyšetření rakoviny prsu, a aby zvyšovaly informovanost o významu zdravotních prohlídek;

40. vyzývá členské státy, aby ještě více zvýšily úsilí o přijetí strategie zohledňování rovnosti žen a mužů ve zdravotních politikách a o zajištění rovného přístupu k cenově dostupné zdravotní a dlouhodobé péči pro ženy i muže, zejména staršího věku, a pro vícenásobně znevýhodněné osoby;
41. vybízí Komisi a členské státy, aby vypracovaly opatření, která zajistí lepší zdraví a bezpečnost v práci, čímž zachovají zaměstnatelnost a schopnosti pracovníků a přispějí k lepšímu zdraví v pokročilém věku;
42. vyzývá Komisi a členské státy, aby bojovaly proti všem formám násilí namířeného proti starším ženám, aby uznaly, že je tento problém podceňován, bojovaly proti společenským stereotypům a zajistily, aby poskytovatelé služeb byli schopni vyjít vstříc zvláštním potřebám starších osob, které se staly obětí násilí, s cílem zajistit plné dodržování lidských práv a dosáhnout rovného postavení žen a mužů, a to na základě úplného využití programu DAPHNE;
43. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Radě a Komisi.

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ

Ženy tvoří ve všech zemích EU nejméně 50 % populace, proto jsou významným sektorem pracovní síly. Evropa má navíc největší podíl starších žen na světě.

Jedním z cílů strategie Evropa 2020 je bojovat proti chudobě a podporovat zaměstnanost prostřednictvím navýšení míry zaměstnanosti na 75 % a snížení chudoby o 20 milionů osob.

Starší lidé jsou velkou a rostoucí skupinou populace EU. Vzhledem k tomu, že evropská populace stále více stárne v důsledku nízké míry porodnosti, úbytku pracovní síly a zvyšujícího se počtu zdravých důchodců, kteří se dožívají vysokého věku, je zajištění udržitelných důchodů velkou výzvou. Starší lidé představují z kulturního, sociálního a profesního hlediska obrovské aktivum. Jejich trvalý přínos pro společnost (často neplacený) je příliš často přehlížen a jejich potenciál pro širší zapojení a přínos zůstává nevyužitý. Trh práce navíc v příštích letech opustí generace baby-boomu z doby po druhé světové válce. Chceme-li splnit cíle strategie Evropa 2020, toto je poslední šance, jak je na trhu práce udržet. Míra zaměstnanosti této generace dosahuje výše 37 % a míra chudoby je u této generace nejvyšší, představují tedy velký potenciál pro to, jak dosáhnout cíle 75% zaměstnanosti a také bojovat proti chudobě zajištěním vyšších důchodů.

Vyskytuje se zde všeobecně rozšířená obava, že starší generace se stává velkou zátěží pro mladší lidi v produktivním věku, což by mohlo vést k mezigeneračnímu napětí. Hlavní možnost řešení problému stárnutí populace a zachování mezigenerační solidarity spočívá mimo jiné v zajištění toho, aby lidé zůstávali déle na trhu práce a nadále vedli zdravý, samostatný a aktivní život ještě dlouhou dobu po odchodu do důchodu. Solidarita mezi generacemi po dlouhou dobu zaujímá přední místo v programu EU jak z hlediska tvorby politik, tak z hlediska zvyšování informovanosti.

Ženy na trhu práce

Starší ženy čelí na trhu práce přinejmenším dvojí diskriminaci na základě pohlaví a věku, k tomu se připojuje jejich větší zranitelnost na trhu práce způsobená pracovními dráhami, které jsou specifické pro ženy.

Míra zaměstnanosti žen ve věku 55–64 let dosahovala v roce 2009 výše 37,8 % ve srovnání s 54,8 % u mužů ve stejném věku. Míra nezaměstnanosti je u žen vyšší než u mužů v 21 členských státech, a přestože dlouhodobá míra nezaměstnanosti je ve 12 zemích vyšší u mužů než u žen, nezaměstnanost žen je pravděpodobně skryta za „nečinností“, jestliže jsou tyto ženy vdané nebo mají děti. Ženy pracují na částečný úvazek čtyřikrát častěji než muži, starší pracující ženy vykazují nejvyšší podíl zaměstnání na částečný úvazek, a to ve výši 37 % ve srovnání s 12 % v případě starších mužů. Rozdíl v odměňování žen a mužů je navíc mnohem vyšší v pokročilejším věku než na začátku profesní kariéry. Odráží se zde přerušování kariéry, k nimž musí ženy přistoupit zejména tehdy, mají-li děti. Pro ženy mimoto obecně existuje méně příležitostí ke vzdělávání, zejména pro zralé ženy, což mimořádně znesnadňuje jejich přizpůsobení se pracovní poptávce. Odborné vzdělávání a rozvoj nových dovedností tedy mohou starším ženám napomoci k větší účasti na trhu práce.

Ve vyšším věku jsou rozdíly mezi ženami a muži zapříčiněny hlavně znevýhodněními, která se u žen na trhu práce nahromadila v jejich předchozích stádiích životního cyklu, což vede

k přetrvávání chudoby v důsledku nedostatečného odměňování, k předčasnému odchodu do důchodu a nečinnosti a k tomu, že trvale zaujímají málo kvalifikovaná a špatně placená pracovní místa.

Kariéra žen bývá častěji pomalejší, kratší nebo přerušovaná a ženy mají v průměru nižší výdělků než muži. Rozdíly v socioekonomickém postavení mezi pohlavími jsou částečně zakořeněny v tradičním rozdělení práce podle pohlaví, kdy muži nesou primární odpovědnost za obživu rodiny a ženy za neplacené domácí práce a péči o rodinu, což má velký dopad na schopnost mužů a žen získat nároky na sociální zabezpečení v důchodovém věku. Ženy často čelí na trhu práce znevýhodněním, zejména kvůli jejich často neplaceným povinnostem v oblasti péče, což je ve výsledku penalizuje v souvislosti s jejich nároky na důchod. Nižší celoživotní výdělků žen mají dopad na jejich důchod spadající do systémů důchodového zabezpečení, které jsou založeny na individuálních výdělcích a historii zaměstnání, což zvyšuje riziko chudoby ve stáří. Střední délka života u žen je navíc delší, kvůli čemuž mezi starými lidmi převládají. To vede ke skutečnosti, že mezi izolovanými staršími osobami mají často a stále více převahu ženy. Vdovy a osamělé starší ženy jsou obecně vysoce ohroženy chudobou, izolací a sociálním vyloučením.

Diskriminace na základě věku u žen nad 50 let je na trhu práce zaznamenávána častěji než u ostatních věkových skupin a může mít různé podoby. Otázka nedostatečných příležitostí k odbornému vzdělávání a neznalost aktuálních dovedností jsou pro starší ženy obzvláště typické, je to výsledek častějších přerušování kariéry v důsledku povinností spojených s rodinou a nižší úrovně dosaženého vzdělání v porovnání s muži stejného věku. Problémy spojené se zdravím a neznalost aktuálních dovedností navíc ženám mohou bránit v tom, aby dodržovaly standardní pracovní dobu, pracovaly na základě běžných pracovních ujednání a vykazovaly dobrou produktivitu práce. Všechny tyto faktory mohou starší osoby přesvědčit nebo donutit k předčasnému odchodu do důchodu nebo k nečinnosti.

Přestože modely a příčiny nerovnosti mezi ženami a muži na trhu práce úzce souvisí se stádiem životního cyklu a většina zemí EU uznává význam podpory přístupu k zaměstnání vycházejícího z životního cyklu, většina aktivních politik v oblasti trhu práce, které podporují rovnost pohlaví, se týká žen a mužů ve stádiu dospělosti a často přehlíží znevýhodněné postavení mladých a starších žen ve srovnání s muži stejného věku.

Ačkoli většina členských států uznává, že starší ženy jsou znevýhodněny, pokud jde o zapojení na trhu práce, opatření přijatá v posledních letech ve prospěch starších pracovníků obecně buď výslovně nezohledňují rovnost žen a mužů, nebo odlišné situace starších mužů a žen ve velké míře přehlížejí. Přístup k aktivnímu stárnutí se doposud značně zaměřoval na zaměstnatelnost starších pracovníků, což má za následek to, že rozhodující roli hrají důchodové reformy a reformy sociálního zabezpečení, jejichž hlavním cílem je odkládání důchodového věku prostřednictvím právních předpisů. Většina opatření je však založena na dominantní pracovní dráze a odchodu do důchodu mužů a nezohledňuje jasným způsobem rovnost žen a mužů. Takže zatímco pro zaměstnanost žen jsou typické opakovaná přerušování kariéry, práce na částečný úvazek, nízké mzdy a rozdíl v odměňování mužů a žen, ve stáří mohou být předmětem vícenásobné diskriminace. Například na trhu práce se na ženy často pohlíží jako na „staré“ již v mnohem mladším věku, než jak je tomu u mužů, zatímco zátěž spojená s jejich pečovatelskými povinnostmi může být velkou překážkou pro zaměstnávání starších žen. Je proto nutné vyvinout systematický a komplexní přístup k aktivním politikám v oblasti trhu práce, včetně opatření pro zdraví a bezpečnost na pracovištích, a jasnou strategii zohledňující rovnost žen a mužů. Pro lepší pochopení situace a výzev a proto, aby bylo možné

předpovídat trendy, je nutné shromažďovat a analyzovat srovnatelné údaje týkající se pohlaví a věku.

Ačkoli je odchod do důchodu hlavním důvodem, proč starší muži opouští trh práce, u starších žen je situace různorodější. Osobní a rodinné povinnosti jsou pro ně důležitějším důvodem neúčasti na trhu práce než důchod.

Ukončení praxe povinného odchodu do důchodu, zajištění zařízení na podporu lepší péče, zejména pro starší ženy, a vyřešení skutečnosti, že někteří starší pracovníci vnímají své vyhlídky na trhu práce negativně, by mohlo vést k výraznému nárůstu v aktivní účasti starších lidí. Mělo by se zvážit vytváření vhodných pracovních příležitostí a správných pracovních podmínek a podmínek zaměstnávání, aby se tak podpořilo delší setrvání starších pracovníků v zaměstnání.

Zajímavou skutečností je to, že země s vysokými úrovněmi zaměstnanosti žen mají také vyšší porodnost, což naznačuje, že dosažení uspokojivé rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem pro ženy může být zásadní jak v otázce vyšší zaměstnanosti žen, tak v otázce poměrně vysoké porodnosti. Práce na částečný úvazek je považována za dobrý způsob, jak dosáhnout postupného přechodu od práce k důchodu, ale pouze přibližně 11 % mužů a 38 % žen ve věku mezi 55–64 lety pracuje na částečný úvazek. Zdá se tedy, že typicky se stále přechází od zaměstnání na plný úvazek k plnohodnotnému důchodu.

Ženy jako pečovatelky

Starší ženy představují významný přínos pro společnost, a to několika způsoby: pomáhají svým dětem a vnoučatům, ale také rodičům, jsou hlavními pečovatelkami a pracují jako dobrovolnice, pečující role starších lidí ale není dostatečně oceňována.

Otázka dlouhodobé péče je pro přístup zaměřený na rovnost pohlaví obzvláště citlivá, protože ve většině evropských zemí jsou ženy jak příjemkyněmi (kvůli jejich obecně delší střední délce života), tak pečovatelkami (obvykle poskytují neplacenou, neformální péči, která má dopad na jejich kvalitu života). Většina pečovatelů, kteří pracují se staršími a zdravotně postiženými lidmi, jsou ženy a kvůli stárnoucí populaci zátěž související s péčí, kterou ženy musí nést, stále narůstá, a má tak dopad na jejich kvalitu života. V Evropě potřebuje pomoc v každodenním životě stále větší podíl populace, tuto péči velmi často poskytují ženy a činí tak dobrovolně. Někdy může nutnost poskytovat nepřetržitou pomoc přimět pečovatele, aby opustil zaměstnání.

Vzhledem k tomu, že osoby pečující o rodinu jsou hlavně ženy ve věku nad 50 let, v jejichž případě nejsou míry zaměstnanosti uspokojivé, pokud jde o cíle EU, zlepšení jejich pracovních příležitostí bude vyžadovat nové politiky a zdroje, aby jim bylo umožněno sladit jejich pracovní a rodinný život a aby byla podporována mezigenerační solidarita v rodinách.

Mezi izolovanými staršími osobami často a stále více převládají ženy, a to v důsledku zvyšující se rozvodovosti a kratší střední délky života mužů. Vdovy a osamělé starší ženy jsou obecně více ohroženy chudobou, izolací a sociálním vyloučením.

Podle Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) lze neformální pečovatele rozdělit do tří kategorií. První zahrnuje příbuzné, přátele nebo dobrovolníky, kteří za svou angažovanost nezískávají žádnou formu odměny. Druhá kategorie zahrnuje neformální pečovatele, kteří získávají peněžní příspěvky / dávky v rámci programů peněžních příspěvků

a programů souvisejících s rozhodnutím spotřebitele. Obvykle se jedná o příbuzné nebo přátele. Poslední kategorie zahrnuje nehlášené/ilegální neformální pečovatele. Jsou to pečovatelé, kteří získávají určité platby od příjemců péče, ale nepracují na základě žádné pracovní smlouvy. Aby se zabránilo penalizaci starších žen v souvislosti s jejich nároky na důchod v důsledku poskytování neplacené péče, a tedy nutnosti opustit trh práce, lze uvážit několik možností. Vzhledem k důležitosti neformální péče v mnoha společnostech a převaze žen jakožto pečovatelek mohou mít opatření na podporu neformálních pečovatelů pozitivní dopad v otázce rovnosti žen a mužů, pokud jde o zapojení žen na trhu práce a sladění činnosti vykonávané na trhu práce a povinnostmi v oblasti péče. Podpora pro neformální pečovatele může zahrnovat informace a odborné vzdělávání, daňové výhody a odvody, regulace podniků nebo iniciativy soukromých organizací zaměřené na snadnější spojení pracovního života s poskytováním péče. Politické iniciativy, které podporují jak spravedlivý přístup k dlouhodobé péči, tak práci neformálních pečovatelů, zahrnují: dovolenou při péči o závislou osobu, důchodové kredity, věcné a peněžní příspěvky a dávky a pružnou pracovní dobu. Poskytování dlouhodobé péče může ženy podpořit v tom, aby si udržely své pracovní místo, a může mít významný dopad na rovnost žen a mužů, pokud jde o kvalitu života a sociální začlenění, a to jak pro pečovatele, tak pro příjemce péče. V některých členských státech je navíc rodičovská dovolená rozšířena i na prarodiče. Takové iniciativy jsou však stále výjimečné.

Otázky zdraví starších žen

Existují onemocnění, která s větší pravděpodobností postihují ženy než muže. Proto by měl být nápomocný přístup, který je specifický pro dané pohlaví. Je mnoho oblastí, které by měly velký prospěch ze stimulace výzkumu, který by byl specificky zaměřen podle pohlaví a jehož výsledek by byl prospěšný pro zdraví žen. Stárnoucí ženy jsou obzvláště citlivé na onemocnění související s věkem, zejména se jedná o rakovinu prsu, poruchy paměti (např. demence a Alzheimerova choroba), osteoporózu a revmatoidní artritidu. Podle Světové zdravotnické organizace (WHO) 40 % všech žen ve věku nad 50 let utrpí osteoporotickou zlomeninu. Kromě toho jsou komplikace související s onemocněními věcných cév u pacientů s diabetem či vysokým krevním tlakem častější u žen než u mužů.

Zásadní význam má prevence. V některých členských státech jsou již dostupné programy zdravotních prohlídek, které jsou specifické podle pohlaví, není tomu tak ale ve všech členských státech.

Programy zaměřené na prevenci rakoviny prsu jsou v některých členských státech bezplatné pro ženy ve věku 50–69 let a tvoří součást veřejnoprávního systému zdravotnictví. V některých členských státech navíc ženy z této věkové skupiny obdrží každé dva roky osobní pozvánku, aby se objednaly na mamografické vyšetření.

Většina politik a programů nezohledňuje hlediska pohlaví, jasně se nezaměřuje na starší ženy, ale spíše se soustředí na sociální začleňování obecněji vymezených „zranitelných skupin“.

Vícenásobná diskriminace má dopad na starší ženy, které nejsou diskriminovány pouze na základě věku, pohlaví a zdravotního stavu, ale jestliže patří ke zranitelným skupinám, také z jiných důvodů. Stávající hospodářská krize má mimoto v důsledku současných nebo budoucích rozpočtových škrťů výrazný dopad na starší ženy, které jsou již tak zasaženy diskriminací z důvodu zdraví či zdravotního postižení, dále má důsledky pro jejich přístup k základním službám, zejména se jedná o služby zdravotní péče a dlouhodobé péče.

Na závěr, řádné zvládnání procesu stárnutí populace a nevyhnutelné změny ve společnosti mohou přispět ke zdravější hospodářské a sociální politice. Je nezbytné překonat převládající politickou rétoriku, která stárnutí populace považuje za sociální a hospodářské břemeno společnosti. Je zásadní začlenit hledisko pohlaví a věku do všech strategií aktivního stárnutí na všech úrovních správy.

VÝSLEDEK ZÁVĚREČNÉHO HLASOVÁNÍ VE VÝBORU

Datum přijetí	13.7.2011
Výsledek závěrečného hlasování	+: 26 -: 1 0: 3
Členové přítomni při závěrečném hlasování	Regina Bastos, Edit Bauer, Marije Cornelissen, Silvia Costa, Edite Estrela, Ilda Figueiredo, Zita Gurmai, Teresa Jiménez-Becerril Barrio, Nicole Kiil-Nielsen, Astrid Lulling, Barbara Matera, Angelika Niebler, Siiri Oviir, Antonyia Parvanova, Nicole Sinclair, Joanna Katarzyna Skrzydlewska, Eva-Britt Svensson, Britta Thomsen, Marina Yannakoudakis, Anna Záborská
Náhradník(ci) přítomný(i) při závěrečném hlasování	Izaskun Bilbao Barandica, Vilija Blinkevičiūtė, Christa Klauß, Mojca Kleva, Mariya Nedelcheva, Norica Nicolai, Chrysoula Paliadeli, Antigoni Papadopoulou, Sirpa Pietikäinen
Náhradník(ci) (čl. 187 odst. 2) přítomný(i) při závěrečném hlasování	Jacek Włosowicz